

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ АвіАЦІЙНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

Найменування центрального органу управління освітою, власника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. директора

Алла АДАМЕНКО

«02»

09

2022 р.

ЕКОНОМІКА, ОРГАНІЗАЦІЯ І ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

Назва навчальної дисципліни

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

підготовки фахового молодшого бакалавра

Назва освітньо-професійного ступеня

спеціальності 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка

Шифр і назва спеціальності

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Київським авіаційним фаховим коледжем

Повне найменування вищого навчального закладу

Розробник:

 А. Азаренко — викладач
Підпис вищої категорії

Схвалено на засіданні циклової комісії
професійної та практичної підготовки

Назва циклової комісії

Протокол № 1, від «02» 09 202р.

Голова циклової комісії

 — О. Діденко
Підпис Прізвище та ініціали

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Економіка, організація і планування виробництва» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є радикальна перебудова системи управління економікою, яка переходить на ринкові відносини, найголовніша проблема в нашій державі. Особливого значення ця проблема набуває на рівні підприємства, положення якого в ринковій економіці докорінно змінюється, оскільки воно стає об'єктом товарно-грошових відносин, має економічну самостійність і відповідальність за результати господарчої діяльності, які повинні забезпечувати високу ефективність роботи, конкурентоспроможність й стає положення на ринку.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни «Економіка, організація і планування виробництва» ґрунтується на знанні з таких дисциплін як «Виробництво авіаційних ЛА», «Соціологія», «Технологія складання та випробування авіаційних літальних апаратів», «Лазерні технології вимірювання та контролю», «Технологія виготовлення авіаційних конструкцій з композитних матеріалів» та інше.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Підприємство у системі ринкових відносин.
2. Управління і структура підприємства.
3. Загальні питання організації авіаційного виробництва.
4. Виробничі та забезпечуючі структурні одиниці підприємства.
5. Персонал підприємства.
6. Виробничі фонди підприємства.
7. Нематеріальні ресурси і активи.
8. Фінансові кошти і інвестиції.
9. Інноваційні процеси на підприємстві.
10. Виробничий процес і його організація.
11. Інфраструктура підприємства.
12. Державне регулювання діяльності підприємства.
13. Планування і прогнозування діяльності на підприємстві.
14. Мотивація і оплата праці.
15. Виробництво продукції.
16. Якість продукції.
17. Собівартість продукції. Повно та технологічна собівартість. Основні складові собівартості.
18. Фінансові результати діяльності підприємства.
19. Антикризова система господарювання.
20. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка, організація і планування виробництва» є: формування у студентів знань та навичок у галузі економіки авіаційної промисловості; розвиток у студентів системного економічного мислення; ознайомлення з особливостями економічного розвитку авіаційних підприємств в умовах ринкової економіки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка, організація і планування виробництва» є: знання специфічних особливостей авіаційного комплексу та їх вплив на господарську діяльність; місце авіаційної промисловості в економічному комплексі України; знання ресурсів авіаційної промисловості та методів їх вимірювання.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- закономірності розвитку галузі;
- принципи, методи управління виробництвом авіаційних літальних апаратів;
- склад виробничих фондів, показники ефективності їх використання;
- технології розробки бізнес плану;
- способи виміру продуктивності праці;
- форми та системи оплати праці працівників;
- сутність собівартості, вартості та ціни продукції (робіт, послуг), методику їх розрахунків;
- основи оцінки економічної ефективності проектів;
- особливості формування організаційних структур управління;

вміти:

- виконувати розрахунки з аналізу ефективності використання ресурсів та знаходити резерви кращого їх використання;
- розраховувати продуктивність праці, доходи (прибутки) підприємства, рентабельність його роботи;
- виконувати розрахунки вибору оптимального технологічного проекту;
- виконувати необхідні розрахунки щодо організації роботи поточкових (автоматичних) ліній;
- виконувати розрахунки необхідної кількості персоналу та фондів оплати праці;
- зорієнтувати виробництво на отримання прибутків.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **162** години за навчальним планом.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1:

ПІДПРИЄМСТВО У СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Визначення підприємства. Цілі і напрямки діяльності підприємства. Місія підприємства (фірми). Правові основи функціонування підприємства. Господарчий кодекс України. Статут підприємства. Колективний договір. Види підприємств. Класифікація підприємства (фірм) за певними ознаками. Добровільні об'єднання підприємств, їх форми.

Змістовий модуль 2:

УПРАВЛІННЯ І СТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВА

Поняття структури підприємства. Виробнича структура підприємства. Загальна структура підприємства. Організаційна структура управління та її типи.

Змістовий модуль 3.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АВІАЦІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА

Поняття і складові елементи зовнішнього середовища підприємства. Мікросередовище. Макросередовище. Характеристика окремих суб'єктів мікросередовища. Макросередовище господарювання і його чинники. Диференціація і механізм врахування дії факторів макросередовища. Природні, демографічні, науково-технічні, економічні, екологічні, політичні, міжнародні фактори.

Змістовий модуль 4.

ВИРОБНИЧІ ТА ЗАБЕЗПЕЧУЮЧІ СТРУКТУРНІ ОДИНИЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Ринок і поведінка на ньому суб'єктів господарювання. Поняття ринку і його функції. Структура ринку. Принципи поведінки господарюючих суб'єктів.

Змістовий модуль 5.

ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Трудові ресурси. Персонал підприємства та його класифікація і структура. Професія. Спеціальність. Кваліфікація. Групи робітників за рівнем кваліфікації. Категорії персоналу.

Визначення чисельності. Визначення планової чисельності персоналу підприємства.

Кадрова політика підприємства. Колективний договір. Контракт.

Продуктивність праці: визначення, значення підвищення, методи вимірювання. Показники рівня продуктивності праці. Фактори зростання продуктивності праці на авіабудівному підприємстві.

Змістовий модуль 6.

ВИРОБНИЧІ ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА

Виробничі фонди підприємства, їх характеристика. Основні фонди. Оборотні фонди. Майно соціального призначення. Оцінка, класифікація і структура основних виробничих фондів.

Відтворення основних виробничих фондів. Спрацювання і старіння. Амортизація. Строки експлуатації. Ремонт, модернізація і заміна діючих засобів праці. Розширене відтворення основних фондів.

Виробнича потужність підприємства: поняття, види, чинники формування. Методичні принципи розрахунку виробничої потужності.

Показники відтворення та використання основних фондів і потужностей. Напрямки інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних виробничих фондів і виробничих потужностей.

Оборотні фонди підприємства, їх склад та структура. Нормування витрат матеріальних ресурсів. Ефективність використання оборотних фондів. Джерела та шляхи економії матеріальних ресурсів підприємства.

Змістовий модуль 7.

НЕМАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ І АКТИВИ

Поняття і види нематеріальних ресурсів. Промислова власність та її об'єкти. Інтелектуальна власність та її об'єкт. Інші нематеріальні ресурси. Нематеріальні активи: поняття та охорона права власності. Елементний склад нематеріальних активів. Реалізація прав власності на нематеріальні активи. Ліцензія та її види. Оцінка і строки зносу нематеріальних активів.

Змістовий модуль 8.

ФІНАНСОВІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА І ІНВЕСТИЦІЇ

Поняття, джерела і види фінансових коштів підприємства.

Оборотні кошти: поняття і структура. Елементний склад оборотних коштів. Нормування оборотних коштів. Ефективність використання оборотних коштів. Показники і шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства літакобудування.

Інвестиції: визначення, структура і напрямки використання. Характеристика інвестицій. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Різновиди і структура капітальних вкладень. Обчислення обсягу та оцінка ефективності капітальних вкладень. Підвищення ефективності використання капітальних вкладень.

Змістовий модуль 9.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Поняття інноваційних процесів. Джерела, класифікація і взаємозв'язок інноваційних процесів (новин, нововведень). Вплив виробництва нововведень.

Технічний розвиток. Науково-технічний прогрес (НТП): визначення, форми НТП. Науково-технічна революція (НТР) ,її зміст і особливості. Напрямки НТП.

Технічний розвиток підприємства та його форми. Зміст програми (плану) технічного розвитку підприємства.

Організаційний прогрес: суть, напрямки і тенденції.

Суспільні форми організації виробництва: концентрація (деконцентрація), спеціалізація, конверсія, кооперування, комбінування, диверсифікація. Об'єктові види та показники рівня розвитку суспільних форм організації виробництва.

Оцінка ефективності технічних нововведень. Економічний ефект, його різновиди та методика визначення. Алгоритм обчислення народногосподарської ефективності технічних нововведень.

Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Змістовий модуль 10.

ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС І ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЯ

Визначення, структура і принципи організації виробництва процесу. Елементи виробничого процесу.

Організаційні типи виробництва: одиничне, серійне, масове виробництво. Характеристика типів виробництва.

Виробничий цикл: визначення, структура. Обчислення виробничого циклу. Способи поєднання операцій технологічного процесу (способи передачі предметів): послідовне, паралельне, паралельно-послідовне. Економічне значення і напрямки скорочення виробничого циклу.

Методи організації виробництва. Організація не потокового виробництва. Загальна характеристика потокового виробництва. Особливості організації і параметри поточкових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва.

Змістовий модуль 11.

ІНФРАСТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВА

Поняття, види і значення інфраструктури. Елементи інфраструктури підприємства.

Система технічного обслуговування. Ремонтне господарство. Інструментальне господарство. Транспортне господарство. Енергетичне господарство. Складське господарство.

Соціальна діяльність підприємства.

Капітальне будівництво: визначення, планування.

Проектування виробничих об'єктів. Способи введення будівельно-монтажних робіт.

Змістовий модуль 12.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Економічні функції держави. Методи, принципи і функції державного регулювання економіки.

Індикативне макроекономічне планування. Мета і принципи індикативного планування. Методологія розробки і структура плану. Державні контракти і замовлення.

Фінансова та кредитна політика держави. Бюджетне планування. Грошово-кредитна система. Банківський кредит та його види.

Система оподаткування. Податкова система держави. Характеристика окремих видів податків.

Змістовий модуль 13.

ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Планування як функція управління. Принципові основи планування. Система планів підприємства. Перспективне планування. Поточне планування.

Методи планування на підприємстві.

Стратегія розвитку підприємства. Місія та стратегічні цілі. Основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Стратегічна діагностика. Методи вибору стратегії. Різновиди стратегій.

Середньо-та короткострокові плани. Відмінність між стратегічним і тактичним плануванням. Зміст тактичних планів. Показники планів.

Оперативне планування: зміст і завдання. Системи оперативного планування.

Змістовий модуль 14.

МОТИВАЦІЯ ТА ОПЛАТА ПРАЦІ

Визначення мотивацій. Формування позитивного відношення до праці. Моделі мотивацій трудової діяльності. Методи мотивації результативної діяльності.

Політика оплати праці. Оплата праці. Основна заробітна плата. Додаткова оплата праці. Функції зарплати. Механізм державного регулювання зарплати.

Форми і системи оплати праці. Тарифна система та її складові: тарифна сітка, тарифні ставки, тарифні коефіцієнти, схема посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні характеристики. Визначення заробітку працівників при різних системах оплати праці.

Участь у прибутках працівників підприємства. Системи участі у прибутках.

Змістовий модуль 15.

ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ

Поняття і класифікація продукції, її характеристика. Вимірники обсягу продукції: натуральні (фізичні одиниці), вартісні (грошові одиниці).

Організація маркетингу. Функції, принципи і концепції маркетингу. Стратегія і тактика маркетингу. Цінова політика підприємства у системі маркетингу.

Планування і організація виробництва продукції. Особливості визначення попиту на окремі види продукції. Складання виробничої програми підприємства. Ресурсне обґрунтування виробничої програми.

Матеріально-технічне забезпечення підприємства. Форми і системи матеріально-технічного забезпечення. Обчислення потреби у матеріалах. Запаси матеріалів і їх регулювання.

Змістовий модуль 16.

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Суть, показники і методи оцінки якості продукції. Ефективність і шляхи підвищення якості продукції.

Методи забезпечення якості продукції. Стандартизація продукції. Державні стандарти країни. Галузеві стандарти. Стандарти підприємства. Сертифікація продукції. Державний нагляд за якістю.

Внутрішньовиробничий технічний контроль. Види технічного контролю якості продукції на літакобудівному підприємстві. Засоби технічного контролю.

Змістовий модуль 17.

СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ. ПОВНА ТА ТЕХНОЛОГІЧНА СОБІВАРТІСТЬ. ОСНОВНІ СКЛАДОВІ СОБІВАРТІСТІ

Визначення собівартості. Собівартість – комплексний економічний показник. Класифікація витрат на виробництво. Елементні, комплексні, прямі, непрямі, постійні, змінні, пропорційні, непропорційні витрати. Система управління витратами.

Кошторис виробництва і собівартість продукції. Зміст і методика обчислення кошторису виробництва. Собівартість продукції валової і товарної. Собівартість реалізованої продукції.

Собівартість окремих видів продукції. Калькулювання і його місце в економічних розрахунках. Об'єкт калькулювання. Методика обчислення основних статей калькуляції. Прогнозування собівартості нових виробів на етапах їх розробки і освоєння виробництва.

Змістовий модуль 18.

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зміст і форми фінансової діяльності. Цінні папери і їх обсяг.

Доход: поняття і обчислення.

Прибуток і рентабельність. Визначення та види прибутку. Використання прибутку підприємства. Рентабельність та її види і порядок обчислення.

Оцінка і діагностика фінансового стану підприємства. Баланс підприємства та його показники. Показники, які характеризують ступінь заборгованості, ліквідності та активності підприємства.

Змістовий модуль 19.

АНТИКРИЗОВА СИСТЕМА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства. Реструктуризація та санація (фінансове оздоровлення) підприємств і організацій.

Банкрутство та ліквідація підприємств.

Змістовий модуль 18.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Суть зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

3. Рекомендована література:

1. Конституція України.
2. Господарський Кодекс України — 2004 р. (стаття 62–127)
3. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств». — Урядовий кур'єр, 1997, 12 червня.
4. «Економіка підприємства». В двох томах. Підручник / За ред. С.Ф. Покропивного. — К.: Хвиля-Прес, 1995.
5. Харів П.С. Економіка підприємства. Збірник задач і тестів. — 2001.

6. Харів П. С. Економіка підприємства. — 2000 р.
7. Петрович Й. М., Захарчин Г. М. Організація виробництва. Підручник. — Львів, 2004.
8. Шевчук В.Я., Рогожин П.С. Основи інвестиційної діяльності. — 2000.
9. Нефьодов Н.А. Дипломне проектування в машинобудівних технікумах. — М., Вища школа, 1996. — 239 с.
10. Економіка підприємства / Під ред. В. Я. Горфінкеля, Е.М. Куприякова. — М., 1996.
11. Методичні рекомендації по виконанню курсової роботи з предмету «Економіка, організація і планування виробництва авіаційних літальних апаратів» з фаху 5.100119 «Виробництво авіаційних літальних апаратів» на тему: Техніко-економічні розрахунки виробничої ділянки агрегатного цеху. — К.: КиАТ, 2008.
12. Кемпбелл Р. Макконел, Стенлі Л. Брю. Економіка: принципи, проблеми і політика // Пер. з англ. — Київ: Хагар-Демос, 1993. — 785 с.
- Саркисян С., Старик Д. Економіка авіаційної промисловості. Підручник для авіац. спец. ВУЗів. — М., Вища школа, 1985. — 320 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання екзамен,

5. Засоби діагностики успішності навчання дипломне проектування.